

Returadresse: Arkivverket
Pb.4013 Ullevål Stadion
0806 OSLO

ARKIVVERKET

Lånekassen
v/Magnus Andersen

Dato	16.12.2019
Din ref.	
Vår ref.	2019/3203
Saksbehandler	JOEN/BEVAR

Kassasjon av elektronisk signerte avtaler i Lånekassen

Vi viser til søknad av 05.12.2019.

Lånekassen søker om tillatelse til fortløpende kassasjon av eldre signerte avtaler om støtte etterhvert som disse erstattes. Riksarkivaren slutter seg til Lånekassens vurderinger og konklusjon, og vedtar med hjemmel i arkivlova § 12, jf. arkivforskriften § 16 at Lånekassen kan foreta slik kassasjon av avtalene.

Vedtaket erstatter tidligere vedtak av 16.12.2016 for dette materialet.

Med hilsen

Espen Sjøvoll
avdelingsdirektør

Jørgen Engestøl
rådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur

Riksarkivet

postmottak@arkivverket.no

Enkel kassasjonssøknad av elektronisk signert avtale om støtte

1 Innledning

Lånekassen søker herved om kassasjon av elektronisk signerte avtaler om støtte. I de tilfeller hvor kunden har inngått flere avtaler, ønsker Lånekassen å kun ta vare på den siste avtalen siden denne er dekkende for hele kundeforholdet.

I forbindelse med flytting av gamle avtaler til ny leverandør, må det betales en avgift per avtale som flyttes. Lånekassen ønsker derfor å minimere kostnaden ved å ikke flytte over flere avtaler enn strengt nødvendig. De avtalene som ikke flyttes over er foreslått slettet.

Lånekassen ønsker også å etablere en rutine for å fortløpende slette avtaler etter hvert som disse erstattes av nye. Dette også for å minimere kostnader knyttet til oppbevaring og revalidering av den elektroniske signaturen.

På grunn av det pågående arbeidet med å bytte elektronisk postkasse, håper vi på en rask behandling av søknaden.

Tidligere saker

Denne søknaden deler flere likehetstrekk med søknaden om kassasjon datert 15.11.2016. Den gangen gjaldt søknaden kassasjon om gjeldsbrev som ble bevart i papirform. Denne søknaden gjelder avtale om støtte, som etterfulgte gjeldsbrevet, og som er elektronisk signert og bevart i form av en pdf med kvittering som bekrefter den elektroniske signaturen.

Søknaden har også noe overlapp med søknad om kassasjon datert 11.02.2019 (deres ref 2019/3203). Den søknaden omfattet en nye bredere gruppe arkivmateriale. Et berøringspunkt mot denne søknaden er blant annet i avsnitt 4 på side 9 der materiales verdi i forbindelse med alvorlig mislighold (oppsagte lån) blir diskutert.

2 Om Lånekassen

Lånekassen ble etablert i 1947 og forvalter utdanningsstøtteordningene som er regulert ved lov av 3.6.2005 nr. 37; Lov om utdanningsstøtte (Utdanningsstøtteloven).

Lånekassen er et statlig forvaltningsorgan underlagt Kunnskapsdepartementet, og gir støtte i form av lån og stipend til utdanningsøkende innen videregående opplæring og høyere utdanning.

Lånekassen delte ut 27,9 milliarder i stipend og lån i 2016-2017, og av dette var 3,7 milliarder kroner stipend og 24,2 milliarder kroner lån. Lånekassen administrerer også tilbakebetaling og innkreving av lån, og har en utestående utlånsportefølje på 173,8 milliarder kroner. Lånekassen har om lag 1 087 500 aktive kunder, fordelt på 436 100 i tildelingsfasen og ca. 650 000 tilbakebetalere.

For mer informasjon om Lånekassen, se www.lanekassen.no.

3 Opplysninger om saken

Kunden søker om studiestøtte for ett år om gangen. Hver gang en kunde får innvilget støtte, utformes det et vedtaksbrev og en avtale om støtte. På avtalen om støtte fremgår det blant annet at lånet skal tilbakebetales etter den til enhver tid gjeldende tilbakebetalingsforskriften. Det fremgår også av avtalen hvor stor kundens gjeld vil være etter utbetalingen av støtte.

Vedtaket og avtalen lagres i saksbehandlingssystemet Modulis som er Noark-basert. Avtalen blir elektronisk signert av kunden gjennom en signeringsløsning fra en 3. part som kan validere signaturen. Kunden kan laste ned en kopi etter signering eller via Lånekassens innloggede kundesider som inneholder en lenke til signeringsløsningen sitt arkiv.

Lånekassen byttet i 2017 leverandør av signeringsløsning. Allerede inngåtte avtaler ble da liggende hos den forrige leverandøren. Disse skal nå flyttes over til ny leverandør og det er foranledningen til denne søknaden.

På grunn av at kundene ofte har langvarige utdanninger, vil det for en kunde eksistere mange avtaler om støtte. Kunden har minimum en avtale per undervisningsår. For kunder med endringer underveis, kan det bli mange avtaler per år.

Lånekassen har altså to versjoner av hver enkelt avtale. Den ene er en pdf av grunnlaget for signering lagret i Modulis i henhold til Noark-standarden, og en signerte avtale i pdf versjon lagret hos leverandør(e) av signeringsløsningen.

3.1 Formålet med avtalen

Avtale om støtte har to hovedformål:

- Dokumentere kundens aksept av vilkårene for lånet
- Dokumentere det underliggende kravet i forbindelse med innkreving.

Det første hovedformålet er knyttet til videre prosess for utbetalingen av støtte. Før en kunde får en utbetaling må ulike utbetalingsvilkår være oppfylt. Kunden må blant annet ha opptak på aktuelt studiested og avtalen må være signert. Uten signatur, ingen utbetaling

Det andre hovedformålet er knyttet til mislighold. Dersom kunden senere misligholder lånet, brukes avtalen om støtte som grunnlag for tvangsinnkreving. Statens innkrevingsentral (SI) krever inn misligholdt studielån for Lånekassen. De kan selv iverksette ulike tvangstiltak for å finne inndekning. Det er primært ved innkreving i utlandet at SI melder en sak til forlikrådet for å få en norsk dom som deretter kan brukes som bevis ovenfor utenlandske myndigheter. Lånekassen tilgjengeliggjør da kundens siste avtale om støtte for SI. Siden prosessen er slik at den siste avtalen alltid er dekkende for hele kundens hovedstol, er det kun denne som oversendes selv om flere eldre avtaler er tilgjengelig.

I noen sjeldne tilfeller har Lånekassen ingen avtale om støtte eller dens forgjenger gjeldsbrevet lengre på kunden. I slike tilfeller vil likevel annen dokumentasjon som vedtaket om støtte, utbetalingshistorikk og annen kommunikasjon med kunden være med på å underbygge kravet.

4 Kassasjon vurdert opp mot bevaringsformålene

Formål 1: Å dokumentere viktige samfunnsfunksjoner, maktutøvinga til dei offentlege organa og rolla deira i samfunnsutviklinga

Avtalen dokumenterer først og fremst kundens forhold til Lånekassen og ikke Lånekassens utøvelse av myndighet og vår rolle i samfunnet.

Formål 2: Å bevare materiale som gir viktig informasjon om forhold i samfunnet på eit gitt tidspunkt, og som klargjer samfunnsutviklinga

Historikk knyttet til Lånekassens støtteordninger og utnyttelsen av disse kan være interessant materiale for beslutningstagere og forskere. Dette kan brukes i evaluering av ordningene og innretting av eventuelle nye ordninger. En kassasjon av kundens eldre signerte avtaler utenom den siste, vil ikke være til hindre for dette.

Formål 3: Å dokumentere personar og verksemdar sine rettar og plikter i forhold til det offentlege, og i forhold til kvarandre

Proessen med nye søknader om støtte i Lånekassen og tilhørende avtale, kan sammenlignes med den i bank om opplåning på boligen. Dersom noen har et lån på 1,7 millioner kroner i en bank, og ønsker 300 000 i økt lån er det normale at det utstedes et nytt lån på 2 millioner kroner med en egen avtale/gjeldsbrev som dekker hele det nye engasjementet. Den tidligere avtalen er det da ikke lengre bruk for, når det gjelder å dokumentere det nye kravet på 2 millioner. Slik er det også for studielånet. Dersom kunden etter det første året med studier har 100 000 kroner i studielån, og for neste studieår søker om et nytt studielån, undertegnes en avtale som gjelder en ny samlet hovedstol på 200 000 kroner.

Avtalen mellom kunden og Lånkassen fungerer som dokumentasjon på kravet. Kundens siste signerte avtale kan alltid benyttes for dette formålet. I noen sjeldne tilfeller kan det tenkes at kunden bestrider kravet. Det kan i slike tilfeller være nyttig å også ha de eldre signerte avtalene, men dette er ikke det eneste som kan benyttes for å sannsynliggjøre kravet og størrelse på dette. Lånkassen vil for eksempel kunne fremlegge den usignerte versjonen av avtalen, og metadata om hvem som signerte.

På grunn av kostnadene med å bytte til ny leverandør og kostnader med oppbevaring av eldre avtaler, blir det derfor en forretningsmessig kost/nytte-vurdering som legges til grunn for ønsket om å slette eldre avtaler. Man kan innvende mot dagens praksis hvor man tar vare på flere signerte avtaler, at dette bidrar til å undergrave validiteten til den sist signerte avtalen. Rent prinsipielt så er det denne alene som dokumenterer kravet godt nok og trenges ikke å støttes av annen type dokumentasjon. Forslaget til ny praksis vil derfor være med på å tydeliggjøre hva som er kritisk informasjon og hva som ikke er det.

Formål 4: Å dokumentere dei offentlege organa si verksemd ut frå administrative og driftsmessige behov

Lånkassen har gjort en vurdering av om det fins et rettslige grunnlag som er til hinder for å slette avtaler som beskrevet innledningsvis. Det er sett til:

- Forvaltningsloven med tilhørende eForvaltningsforskrift, herunder KMDs veiledning til denne (2015-06-24)
- Finansavtaleloven og Forskrift om unntak fra finansavtaleloven for Lånkassen (FOR 2000-06-30 nr. 653),
- Lov om elektroniske tillitstjenester (L15.06.2018 nr. 44)
- samt arkivlova og reglement for økonomistyring i staten

Det er i vår gjennomgang kun funnet forhold i de to siste nevnte som må ivaretas.

Vi har lagt til grunn at signerte avtaler faller inn under arkivlovens bestemmelser i §§ 1 og 2 om arkivering av viktig forvaltningsmessig dokumentasjon, og at det derfor etter arkivloven § 9 og arkivforskriften § 16 bestemmelser om kassasjon, må søkes Riksarkivaren om kassasjon.

I forhold til reglement for økonomistyring i staten mener vi at problemstillingen faller inn under reglene i bestemmelsene om lagring av øvrig regnskapsmateriale punkt B 4.4.10.4. Dette er i Lånkassens lokale økonomistyringsinstruks fortolket slik:

«Øvrig regnskapsmateriale kan tidligst makuleres etter at revisjon for aktuelt regnskapsår er avsluttet og Riksrevisjonens Dokument nr. 1 med resultatene av regnskapsrevisjonen er behandlet av Stortinget. Makulering av regnskapsmateriale som beskrevet over, kan kun foretas

når dette ikke er i strid med andre behov eller retningslinjer for oppbevaring, f.eks. retningslinjer for arkivering, behov i forbindelse med saksbehandlingen o.l. jf. B 4.4. 10.4.»¹

For eksempel ble Riksrevisjonens revisjonsrapporten for 2017 (Dok.1 (2018-19) levert til Stortinget i november 2018 og behandlet i februar 2019.

En eventuell kassasjon må derfor vente til etter behandlet revisjonsrapport.

5 Konklusjon

Elektronisk signerte avtale om støtte kan kasseres når det foreligger en nyere signert avtale for det samme kundeforholdet. Kasseringen kan tidligst skje når reglement for økonomistyring i staten åpner for dette.

Vennlig hilsen

Magnus Andersen
Produkteier lån, seniorrådgiver

Jørgen Hobbøl
Fagansvarlig arkiv, seniorrådgiver

¹ Styrende dokument for virksomheten: «S-003 Økonomistyring i Lånekassen» punkt 5.4.3.

